

รูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธี ของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา*

The Model of Financial Accounting Management by Buddhist Peaceful Means of Thai Temple in United States

¹สุรพงษ์ หวังแสงอรุณ และ พระธรรมวัชรบัณฑิต

¹Surahong Wangsaengaroon and Phradhamvajrbundit

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

Peace Study Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: shwshw99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา วัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อกแลนด์ รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธี และ 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ถือเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบอริยสัจจโมเดล ภายใต้กรอบการดำเนินการวิจัย 9 ขั้นตอน โดยการศึกษาข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา มีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เชิงลึกมีพระสงฆ์ 11 รูปและผู้ตรวจสอบบัญชี 5 คน และการจัดกระบวนการวิพากษ์มีพระสงฆ์ 3 รูป นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนา คณะจารย์ นักบัญชีการเงิน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) วัดไม่มีระบบบัญชีและไม่มีการทำบัญชี ขาดผู้ชำนาญทางบัญชี พระสงฆ์/บุคลากรไม่มีความชำนาญทางบัญชี ไม่สามารถจ้างนักบัญชีเนื่องจากค่าใช้จ่ายสูง 2) การนำหลักธรรมาภิบาล STRONG Model หลักบริหาร POSDCoRB หลักการบัญชี และกฎหมายสหรัฐอเมริกา และหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ สุจริต 3 (ทำดี พุทธิ คิตติ) และ 3) รูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงิน คือ PARENT Model ประกอบด้วย 1. P=Participation การมีส่วนร่วม พระสงฆ์และสาธุชนมีส่วนในการรับรู้ข้อมูลทางบัญชีและให้คำแนะนำได้ 2. A=Accountability ความรับผิดชอบ การมีคณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบดูแลในแต่ละฝ่ายของกระบวนการและการจัดทำงบการเงินอย่างเหมาะสมชัดเจน 3. R=Regulations and Laws การจัดทำงบการเงินภายใต้กฎระเบียบของสหรัฐอเมริกา 4. E=Efficiency ประสิทธิภาพ การกำหนดกรอบระยะเวลาและการสร้างแบบแนวทางการทำบัญชีที่ดีเหมาะสม 5. N=Knowledge พระสงฆ์และสาธุชนได้รับการเรียนรู้ทางด้านบัญชี และ 6. T=Transparency ได้มีการทำบัญชีอย่างโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลตามจริงและตรวจสอบได้ จาก Model นี้ ประโยชน์ที่ได้รับคือพระสงฆ์และสาธุชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและมีการเรียนรู้ทางด้านบัญชี และการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง เปิดเผยข้อมูลได้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย และรูปแบบสามารถนำมาเป็นต้นแบบ ใช้ได้อย่างถาวร และเกิดความสันติสุขในชุมชนนั้นๆ

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการด้านบัญชีการเงิน; พุทธสันติวิธี; วัดไทย; สหรัฐอเมริกา

Abstract

This research consisted of three objectives are 1) to study the context, problems, and necessities of financial accounting management of Wat Chaimongkolvararam, Ogden, Utah, and concepts/theories according to modern science; 2) to explore the Buddhist peaceful means promoting the financial accounting management; and 3) to develop and present a model for the financial accounting management by Buddhist peaceful means. This study was an action research with a 9-step procedure. The data was processed by content analysis. To collect data, an in-depth interview was conducted with 11 Buddhist monks and 5 financial accounting specialists. A focus group discussion was also held to collect data with 3 monks and professor as well as accountant and financial 5 persons.

From the study, the following results are found: (1) The temple lacks an accounting system and no accounting preparation, as well as a lack of skills of accountants due to the high cost; (2) There are governance, strength model, POSDCoRB model, accounting process, and US Regulation and Law. In addition, there has been an application of the Buddhist teachings, that is, *Sucarita* 3 types of good conduct in act, in speech and in thought; and (3) A model of financial accounting management is the PARENT model, which consists of: (1) “P” stands for Participation, in which Monks and lay people participate in accounting record, obtaining accounting information and suggesting; (2) “A” stands for Accountability, in which there should be an appointment of committee/ responsible party in each section of the financial accounting process; (3) “R” stands for Regulations and Laws; in which the accounting should adhere to US regulation; (4) “E” stands for Efficiency, in which a time frame and a good accounting guideline should be established; (5) “N” stands for Knowledge, as accounting training to the monks and lay people; and (6) “T” stands for Transparency, there should be information disclosure based on reality that can also be examined. This model has the benefits are that the monks and lay people participate and learning the accounting skill and preparing the proper accounting, disclosure and accomplished in accordance with the goals. The pattern can be prototype as the permanent. All of this, the society is stability, sustainability, and peace.

Keywords: Model; Financial Accounting Management; The Buddhist Peaceful Means; Thai Temple; United States

บทนำ

พุทธศาสนิกชนชาวไทยจำนวนมากมีความศรัทธา และต้องการร่วมทำนุบำรุง อนุรักษ์ และบำรุงรักษา วัดในรูปแบบต่างๆ แต่ที่นิยมทำกันอย่างมากโดยเฉพาะในยุคที่ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้ทำให้ วิถีชีวิตของคนมีความเร่งรีบมากขึ้น คือการบริจาคทาน ซึ่งมักจะเป็นการบริจาค ในรูปของเงินเป็นหลัก โดยพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ถือการบริจาคทรัพย์เป็นการทำบุญและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา (Panajit et al. 2002) วัดไทยหลายวัดในประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดการเงินและจัดทำบัญชีวัดที่ชัดเจน พระสงฆ์และ

ไวยาวัจกร ไม่มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีการเงิน และไม่มีการจัดทำบัญชีหรือทำบัญชีแบบง่าย ๆ (Singhagul, 2019) ในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีศูนย์กลางที่เป็นศาสนาพุทธอยู่ประมาณ 1,000 แห่งในอเมริกา (National Institute, 2022) ประชาชนและผู้มีจิตศรัทธาชาวไทยในสหรัฐอเมริกาจึงมีความต้องการให้มีวัดไทยเพิ่มขึ้นในรัฐต่างๆ ปัจจุบันมีวัดสมาชิกสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา จำนวน 122 วัด และมีพระธรรมทูตปฏิบัติศาสนกิจอยู่ประมาณ 600 รูป ในปี พ.ศ. 2566 (CTU, 2023) พุทธศาสนิกชนในประเทศสหรัฐอเมริกามีการบริจาคทานในรูปเงินสดและเช็คนาคาเป็นส่วนมากให้แก่วัดเช่นเดียวกับประเทศไทย และหลายวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ขาดบุคลากรชำนาญทางด้านบัญชี ไม่มีการสรุปข้อมูลทางการเงินบัญชี ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา กระบวนการจัดทำบัญชีของวัดมีส่วนสำคัญและจำเป็นที่ควรจะต้องดำเนินการปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม ในการเปิดเผยสรุปยอดรายรับจากการบริจาคและรายจ่ายของวัด และรายงานงบการเงินของวัด

สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม คือ ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินบัญชีการเงิน ไม่มีการวางแผนการเงิน เนื่องมาจากการขาดบุคลากรอาสาสมัครที่มีความชำนาญทางด้านบัญชี ทำหน้าที่ดูแลการบัญชีการเงินของวัด ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง พระสงฆ์ไม่มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีและเวลาไม่พอเพียง มีกิจทางสงฆ์ที่ต้องดำเนินการ และไม่สามารถจ้างนักบัญชีมาทำบัญชีได้ ด้วยเหตุค่าใช้จ่ายสูง (Phrakru Srivitheschaimongkol (Suphat Methisuphato), 2022) จึงเป็นเหตุให้ไม่มีการนำเสนอด้านบัญชีการเงินของวัด หากมีการนำเสนอโดยถูกต้องตามหลักการและกระบวนการทางบัญชี จะเป็นผลประโยชน์ต่อวัดและสาธุชน ซึ่งได้เห็นการแสดงผลการเงินของวัดอย่างถูกต้อง และแสดงถึงความโปร่งใส

การบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด ได้นำทฤษฎีศาสตร์ใหม่ 4 หลักการ โดยมีหลักธรรมมาภิบาล (UNESCAP, 2013), ทฤษฎีความเข้มแข็ง STRONG Model (National Office of Buddhism, 2022), ทฤษฎีบริหาร POSDCoRB (Gulick and Urwick, 1973), หลักปฏิบัติการบัญชี (Sutthiprapa, 2022) และกฎระเบียบกฎหมายของ IRS ประเทศสหรัฐอเมริกา (IRS Tax Exempt and Government Entities, 2015) รวมทั้งการนำหลักธรรมสุจริต 3 มาเป็นแกนนำ ซึ่งสุจริตธรรม จะช่วยให้สามารถสร้างความนิยมของความเป็นโปรงใส อันเริ่มมาจากความคิด ความมองจากหลักฐานที่พร้อมจะเปิดเผย (มโนสุจริต) อันเนื่องมาจากกระทำที่สุจริต โปร่งใส และ ถูกต้อง (กายสุจริต) และยังสามารถถ่ายทอดเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดวัฒนธรรมของความเปิดเผย โปร่งใส รับผิดชอบต่อเกิดขึ้นทั้งระดับองค์กรกับระดับสังคม (วจีสุจริต) (National Office of Buddhism, 2022) ได้นำหลักการศาสตร์สมัยใหม่และหลักพุทธธรรม มารวบรวมสังเคราะห์และบูรณาการสร้างออกแบบหลักการ PARENT Model และกระบวนการทางบัญชีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของวัด ได้นำมาพัฒนาและจัดทำข้อมูลบัญชีและรายงานทางการเงินของวัดได้อย่างถูกต้องเปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีความโปร่งใส

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวในการไม่มีระบบบัญชี และขาดบุคคลที่มีประสบการณ์ทางบัญชีเข้ามาเป็นจิตอาสาให้แก่วัด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดไทยโดยพุทธสันติวิธีของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา วัดชัยมงคลวราราม เมืองฮ็อกเค้น รัฐยูทาห์ โดยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่และหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินวัด ได้ออกแบบสร้างหลักการ Model กระบวนการทำบัญชี และระบบบัญชี นำเสนอพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวัด โดยพระสงฆ์หรือสาธุชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำหลักการและกระบวนการทำบัญชีมาใช้ได้อย่างถูกวิธีเหมาะสม ประโยชน์เพื่อนำผลการศึกษามาเผยแพร่ให้สาธุชนทั่วไปได้เข้าใจและ

รับทราบกัน การเปิดเผยข้อมูลบัญชีการเงินได้ถูกต้องครบถ้วน โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมทั้งเป็นตัวอย่างของวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ และนำมาใช้ได้รุ่นต่อรุ่นอย่างมั่นคง ยั่งยืน เป็นผลทำให้สาธุชนเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไปในอนาคต และเกิดสันติสุขในสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา และความต้องการต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อคเค้น รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อคเค้น รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา
3. เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธีของวัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อคเค้น รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยปฏิบัติการตามแบบอริยสังฆโมเดล (Action Research) ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informants) การจัดกระบวนการวิพากษ์ (Focus Group Discussion) และลงสู่ปฏิบัติจริง (Action research) โดยการศึกษาข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบท สภาพปัญหา และความต้องการต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธีของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา การจัดทำเครื่องมือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 16 รูป/คน โดยแยกออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้เข้าใจและทราบถึงบริบท สภาพปัญหา และความต้องการต่อการจัดทำบัญชีของวัด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 2 รูป เจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อคเค้น รัฐยูทาห์ ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. เจ้าอาวาส/คณะกรรมการผู้บริหาร (ประธาน/รองประธานและกรรมการ) สมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาจำนวน 9 รูป
3. ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่ทางตะวันตก โดยการสำรวจเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร บทความ ข้อมูลเนื้อหาจากอินเทอร์เน็ต และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดไทย โดยทำการศึกษาหลักธรรมมาภิบาล ทฤษฎีความเข้มแข็ง หลักการบริหาร และหลักการปฏิบัติการบัญชี รวมทั้งกฎระเบียบและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และ กฎกระทรวงของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า นำมาวิเคราะห์และประยุกต์ในการออกแบบหลักการ Model ที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด การศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 พระไตรปิฎกฉบับสากล พ.ศ. 2561 และศึกษาข้อมูลการบริหารการเงินของวัดในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักสูตร 3 เป็นหลักธรรมหลักที่เอื้อต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด และยังมีหลักธรรมเสริมอื่นเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 4 การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ การรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากทั้งปฐมภูมิ (Primary Sources) พระไตรปิฎก และทุติยภูมิ (Secondary Sources) ตำราเอกสาร งานวิจัย บทความต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้นำมาบูรณาการหลักธรรมพุทธสันติวิธีมาประยุกต์ใช้กับหลักการ Model ศาสตร์สมัยใหม่ และได้หลักการ PARENT Model ประกอบด้วยสุจริตธรรมเป็นแกนกลางนำและมีศาสตร์ใหม่เป็นวงล้อมคือ P (Participation) การมีส่วนร่วม A (Accountability) ความรับผิดชอบ R (Regulations and Laws) ข้อบังคับและกฎหมาย E (Efficiency) ประสิทธิภาพ N (Knowledge) ความรู้ และ T (Transparency) ความโปร่งใส

ขั้นตอนที่ 5 สร้างรูปแบบและกระบวนการต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด มีการจัดกระบวนการวิพากษ์ (Focus Group Discussion) เชิญผู้เชี่ยวชาญหลากหลายด้านสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วย พระสงฆ์ พระอาจารย์ที่ปรึกษา นักวิชาการทางศาสนา คณาจารย์ นักการเงินการธนาคาร เจ้าหน้าที่สำนักพระพุทธศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิทางบัญชี จำนวน 8 รูป/คน ได้รับความเมตตาจาก 1. พระธรรมวชิราจารย์ (สุชาติ กิตติปัญโญ, รศ.ดร.) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร 2. พระราชธรรมวิเทศ (ประเสริฐ กวิสสร) ประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาและเจ้าอาวาสวัดพุทธานุสรณ์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย และ 3. พระครูปลัดปัญญาวรรณ (हररข ธรรมหาโส, ศ.ดร.) ผู้อำนวยการวิทยาลัย พุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เข้าร่วมวิพากษ์และให้คำแนะนำ เพื่อทราบถึงแนวทางพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขสภาพปัญหาของวัดที่เกิดขึ้น การวิพากษ์ได้ผ่านช่องทางZoom และมีการอัดเทปบันทึก ผู้วิจัยรวบรวมนำมาสรุปเรียบเรียงเนื้อหาสาระสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางบูรณาการหลักพุทธธรรมผสมผสานกับรูปแบบหลักการ Model ศาสตร์สมัยใหม่ และกระบวนการขั้นตอนกระบวนการต่อการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด

ขั้นตอนที่ 6 พัฒนาพื้นที่เป้าหมาย การลงพื้นที่จริงเพื่อการปฏิบัติการ โดยให้นำหลักการ PARENT Model และกระบวนการจัดทำบัญชีที่ได้จากการบูรณาการ นำมาใช้ในการปฏิบัติจริงที่วัดชัยมงคลวราราม เพื่อจะได้ทราบว่าหลักการนี้สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมเพียงไร และผู้ใช้เข้าใจถึงขั้นตอนกระบวนการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง และนำมาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานใหม่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและสภาพปัญหาของวัด และนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลหลังจากการดำเนินการพัฒนาการลงพื้นที่จริงในการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด ผู้วิจัยทำการประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้มีการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของวัดชัยมงคลวราราม ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง และความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ ทำการสรุปรวบรวมและนำไปพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขหลักการ Model กระบวนการจัดทำบัญชีให้สมบูรณ์แบบและสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาของวัด เพื่อสามารถนำมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 8 การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) โดยให้นำเสนอหลักการ PARENT Model และกระบวนการจัดทำบัญชีใหม่ หลังจากที่ได้จากการสังเคราะห์และบูรณาการจากลงพื้นที่จริง

ของวัดชัยมงคลวราราม โดยสามารถนำหลักการ Model และกระบวนการบัญชีมาเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการด้านบัญชีของวัดได้อย่างสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 9 กระบวนการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายอย่างมีความมั่นคง และยั่งยืนต่อไป การติดตาม รักษา และการพัฒนาต่อยอด ประกอบด้วย 1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อทราบผลหลังจากการปฏิบัติการแล้วว่าการจัดทำบัญชีมีประสิทธิภาพสัมฤทธิ์ผลและได้รับประโยชน์ 2) การให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อแนะนำในส่วนที่จัดทำบัญชีแล้วมีความสงสัยขัดข้องบางประการ ให้มีความเข้าใจชัดเจนมากขึ้น และรับรู้ข่าวสารทางการบัญชีและกฎระเบียบภาษีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม 3) การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เพื่อติดตามรักษาการจัดทำบัญชีของวัด การสรุปรายรับรายจ่ายประจำเดือนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทุกเดือน และ 4) การนำเสนอและเผยแพร่ต่อวัดไทยต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นการต่อยอดในการนำหลักการและกระบวนการบัญชีเพื่อเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของวัดไทยใน ดังนั้นหลักการและกระบวนการบัญชีนี้สามารถนำมาใช้ได้ทุกยุคสมัยรุ่นต่อรุ่น และวัดไทยต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้ได้ จึงเกิดมีความมั่นคงและยั่งยืน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา และความต้องการต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม เมืองฮ็อกเค้น รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากเจ้าอาวาสวัดชัยมงคลวราราม (Phrakru Srivitheschaimongkol (Suphat Methisuphato), 2022) เพื่อให้ทราบบริบทและสภาพปัญหาของวัด พบว่า มีปัญหา 4 ประการดังต่อไปนี้

1. ไม่มีระบบการบัญชีที่มารองรับในการจัดทำรายงานงบการเงินและสมุดรายการบัญชีต่างๆ
2. ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ทางการบัญชี เข้ามาช่วยจัดทำบัญชี พร้อมให้การอบรมด้านบัญชีแก่ผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านนี้ และไม่มีอาสาสมัครที่จะเข้ามาช่วยดำเนินการทางด้านบัญชีการเงินอย่างจริงจัง
3. พระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีและไม่มีความเพียงพอที่จะเรียนรู้กระบวนการจัดทำบัญชี
4. ทางวัดมีการก่อสร้างอาคารวิปัสสนา และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสูงมาก จึงมีความจำเป็นที่ควรจะต้องทราบสถานะทางการเงินเพื่อให้เพียงพอแก่ค่าก่อสร้าง แต่ก็ไม่สามารถทราบได้ เนื่องจากไม่มีการจัดทำบัญชีรายได้และค่าใช้จ่าย

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจถึงบริบทและปัญหาของวัดไทยในสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้นจากประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา (Phraraddhammavides (Prasert Pandhura), 2022) ผลจากสัมภาษณ์สอดคล้องใกล้เคียงกับปัญหาข้อที่ 3 และสัมภาษณ์กรรมการสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา (Phrakittianavides (Pradit YanaKitti), 2022) ซึ่งผลสัมภาษณ์ใกล้เคียงกับปัญหาข้อที่ 2 จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นนี้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นของวัดชัยมงคลวรารามเป็นวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ได้มีปัญหาที่สอดคล้องคล้ายกับวัดไทยในประเทศไทย คือ พระสงฆ์และเณรวิภาร ประเด็นปัญหา ไม่ได้จบการศึกษา ด้านการเงิน และบัญชีไม่ได้จัดทำบัญชี หรือทำบัญชีแบบง่าย ๆ (Singhagul, 2019)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม จากการศึกษาและเข้าใจในบริบทและสภาพปัญหาของวัดชัยมงคลวราราม ผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากพระพรหมบัณฑิตในการชี้แนะแนวทางของหลักธรรมและทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวัด (Phraprombandit (Prayoon Dhammajitto), 2022)

และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามคัมภีร์พระไตรปิฎก และค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีศาสตร์ใหม่ และได้นำมาบูรณาทั้งหลักธรรมและศาสตร์ใหม่ เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของวัด ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธีของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา หลักธรรมที่เหมาะสม คือ หลักธรรมสุจริต 3 กายสุจริต (ทำดี) วจีสุจริต (พูดดี) มโนสุจริต (คิดดี) การเป็นคนดีมีศีลธรรม ทำความดีให้ถูกต้องตามศีลธรรมและกฎระเบียบกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบด้วยวิธีที่ถูกต้อง โดยการสร้างบรรทัดฐานให้กับพุทธบริษัท ให้ประกอบแต่สิ่งที่ดีงามและละเว้นสิ่งที่ควรเว้น โดยเริ่มจากความคิดการพร้อมที่จะเปิดเผยรายงานทางการเงินและข้อมูลทางบัญชี และการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริงทางการเงินบัญชี (คิดดี) จากการกระทำที่สุจริต ถูกต้อง (ทำดี) และรับผิดชอบต่อให้มีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา (พูดดี) เมื่อความสุจริตเกิดขึ้นครบทั้ง 3 ประการที่ชัดเจน ก็จะเกิดความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูล ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่มีการทุจริตเกิดขึ้น ซึ่งการจัดทำบัญชี เป็นสรุปข้อมูลทางบัญชีรวมถึงรายละเอียดต่างๆ และรายงานฐานะทางการเงิน เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถเฉพาะทาง ทั้งผู้จัดทำบัญชีและผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตเที่ยงตรง มีความประพฤติตรงต่อเวลาและต่อหน้าที่ มีความจริงใจ ไม่มีการลำเอียง ไม่ทำการทุจริต ทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่การงานของตนเอง ปฏิบัติเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ (Phraatikarn Phatthachaphong (Siribhaddo), 2017)

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีจาก 4 แนวทาง มาประมวลใช้ในการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด คือ 1) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้นำ 4 หลักการจากหลักนี้มาใช้ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) (UNESCAP, 2013) 2) รูปแบบความเข้มแข็ง (STRONG Model) ทฤษฎีนี้เน้นการด้านทุจริต ให้รู้จักพอเพียง คือ พอประมาณ โปร่งใส ตันรู้ มุ่งไปข้างหน้า ความรู้ และความเอื้ออาทร (National Office of Buddhism, 2022) ได้นำ 1 ในหลักการนี้มาใช้ 3) ทฤษฎีกระบวนการบริหาร POSDCoRB Model การบริหารที่ดี คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดหาคูคลากร อำนาจการ ประสานงาน การนำเสนอ และการประมาณ (Gulick, and Urwick, 1973) และ 4) หลักการปฏิบัติการทางบัญชี คือ การเปิดเผยข้อมูล การเที่ยงธรรม การสม่ำเสมอ และการประมาณ (Sutthiprapa, 2022) ดังนั้น การบริหารจัดการทางด้านบัญชีการเงิน ควรมีการปฏิบัติดำเนินงานให้สอดคล้องกับทฤษฎีที่กล่าวมานี้ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของวัดสามารถตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงิน สร้างเสริมความมั่นคงให้แก่วัดทั้งทางด้านการเงิน และด้านความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่นในการเป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธีของวัดชัยมงคลวราราม พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องทางการเงินบัญชี เช่น 1) ใบสรุปเงินฝากธนาคาร (Bank statement) แสดงถึงการรับ/จ่ายเงิน โดยการนำฝาก/ถอน การโอนและสั่งจ่ายเช็คผ่านทางบัญชีธนาคาร 2) ใบอนุโมทนาบัตร/ใบรับบริจาค (Donation receipt) แสดงหลักฐานการรับเงิน/สิ่งของบริจาคจากสาธุชน และ 3) ใบเสร็จรับเงินจากร้านค้า แสดงหลักฐานการชำระเงินในการซื้อสินค้าต่างๆ เป็นต้น จากเอกสาร 3 รายการเบื้องต้นนี้ จะนำมาจัดทำบัญชีในการบันทึกรายการ การสรุปผลและการรายงานข้อมูลด้านบัญชีการเงิน ถึงแม้ว่าวัดจะไม่มีระบบบัญชีและไม่มีการจัดทำรายงานงบการเงิน เนื่องจากพระสงฆ์/สาธุชนที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชี แต่ทางวัดมีการจัดเก็บเอกสารหลักฐานครบถ้วนทุกอย่าง จึงเป็นการง่าย

และสะดวกต่อการทำบัญชีของวัดที่มีเอกสารครบถ้วน และควรจัดทำรูปแบบรายงานการบัญชีที่สามารถเข้าใจได้ง่ายสำหรับพระสงฆ์และสาธุชนที่ไม่มีประสบการณ์ด้านบัญชี

จากกระบวนการดังกล่าวนี้ พบว่า 1) หลักธรรมสุจริต 3 (คิดดี พูดดี ทำดี) สอดคล้องเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นหลักธรรมแกนนำสำคัญในการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงิน โดยทุกฝ่ายทั้งผู้ทำบัญชี/ผู้ให้ข้อมูลและสาธุชนที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้มีคุณธรรม/ศีลธรรมและซื่อสัตย์สุจริต ในความคิด/คำพูดและการกระทำในสิ่งที่ดีงาม โดยไม่มีการปกปิดบังข้อมูลและหลอกลวงชักจูงไปในทางที่บิดเบือนข้อเท็จจริง และ 2) ทำให้หลักการ PARENT Model (ตามภาพที่ 1) โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

Figure 1: The Principle of "Master" PARENT Model
(Developed by Researchers)

1. P = Participation การมีส่วนร่วม คือ คณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีการเงินของวัด และเปิดเผยให้สาธุชนในวัด มีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลรายงานทางการเงินของวัด จากการติดประกาศข้อมูล สาธุชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีการแนะนำทางด้านการใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำค่าไฟมีบริษัทใดบ้างที่คิดค่าบริการถูกกว่า

2. A = Accountability ความรับผิดชอบ ซึ่งจะมีความหมายแตกต่างจาก Responsibility จะเป็นการรับผิดชอบต่อหน้าที่และดำเนินการให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ Accountability คือ ความรับผิดชอบเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจากงานนั้นๆ ดังนั้น การบริหารงานของเจ้าอาวาสจึงมีความรับผิดชอบและแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากงานที่สั่งการ ความรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามกฎระเบียบของประเทศสหรัฐอเมริกา และมีการแต่งตั้งผู้ช่วย โดยให้แต่ละฝ่ายดูแลงานปลีกย่อยแต่ละด้าน เช่น การจัดทำบัญชี การเก็บรวบรวมเงินจากตู้บริจาค การนำเงินฝากเข้าธนาคาร

3. R = Regulations and Laws ข้อบังคับและกฎหมาย คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายของ IRS (เทียบเท่ากรมสรรพากรประเทศไทย) ภายใต้ IRC Section 501 (C)(3) ว่าองค์กรไม่แสวงหากำไรทางด้านศาสนา จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีประจำปี ถึงแม้ว่าวัดไม่ต้องยื่นนำส่งงบการเงินประจำปีทางวัดควรจัดทำรายงานทางการเงิน เอกสารข้อมูลทางการเงินบัญชีเก็บไว้เป็นหลักฐาน เนื่องจาก IRS สามารถ

ขอตรวจสอบข้อมูลเหล่านี้ได้หากต้องการตรวจสอบ และทางวัดต้องยื่นนำส่งงบการเงินทุกๆ 3 ปีต่อ Weber County เพื่อได้รับการยกเว้นการเสียภาษีที่ดิน Property Tax

4. E = Efficiency ประสิทธิภาพ คือ การจัดทำบันทึกข้อมูลบัญชีและรายงานงบการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมี 1) การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามกฎหมายภาษี 2) การกำหนดระยะเวลาในจัดทำบัญชีให้เหมาะสม เพื่อสามารถสรุปออกมาได้อย่างน้อยเป็นรายเดือน 3) การกำหนดรูปแบบแนวทางการบันทึกบัญชีเบื้องต้นที่เข้าใจง่าย และ 4) การเก็บเอกสารข้อมูลหลักฐานทางการเงินบัญชีในแฟ้มอย่างมีระบบระเบียบ

5. N = Knowledge ความรู้ คือ พระสงฆ์ในวัดและบุคลากรอาสาสมัครที่จะเข้ามาช่วยจัดทำบัญชี ควรมีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องทางการบัญชีการเงิน มีความเพียรพยายามและเชี่ยวชาญ โดยมีการจัดการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ขั้นตอนการทำงานบัญชี

6. T = Transparency ความโปร่งใส คือ การจัดทำบัญชีตามข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนข้อมูล มีการเปิดเผย สามารถตรวจสอบได้ มีการแต่งตั้งบุคคลภายนอกบุคคลที่ 3 บุคคลภายนอกที่สามารถตรวจสอบบัญชีได้ และการนำส่งรายงานการเงินแก่ Weber County เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส

ดังนั้นในการขับเคลื่อนหลักการ PARENT 6 ประการนี้ โดย พระสงฆ์ คณะกรรมการ ผู้ให้ข้อมูลผู้จัดทำบัญชี และสาธุชน เหล่านี้ มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำและการรับรู้ข้อมูลทางการเงินบัญชี ซึ่งจะมีความรับผิดชอบร่วมกัน โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา การจดทะเบียนเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ภายใต้กฎหมายภาษี IRS under Section 501(C)(3) และจัดทำบัญชีตามกฎหมายเกณฑ์ที่ IRS ระบุไว้ การจัดทำบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการทำงานบัญชีที่เหมาะสม การจัดทำรายงานอย่างสม่ำเสมอ และการออกแบบการทำงานบัญชีที่ถูกต้อง ซึ่งผู้ทำบัญชีที่ไม่มีประสบการณ์ด้านบัญชีมาก่อนควรมีการอบรมเรียนรู้เสริมทางด้านบัญชีเพื่อให้มีความชำนาญและเข้าใจมากขึ้น โดยบุคลากร/ผู้ที่รับผิดชอบส่วนนี้ ต้องประกอบด้วยองค์ความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก ประกอบด้วย สุจริตธรรม เป็นผู้มีความรู้และสามารถจัดเก็บการทำงานบัญชีได้ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปของนักวิชาชีพบัญชี การเปิดเผยข้อมูลตามข้อเท็จจริง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังคำกล่าวที่ว่า ใจซื่อ มือสะอาด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินได้สัมฤทธิ์ผลและสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

องค์ความรู้ใหม่

จากการลงสู่พื้นที่ปฏิบัติโดยนำหลักการ PARENT Model มาเป็นแนวทางสู่กระบวนการและผลลัพธ์ในการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัดชัยมงคลวราราม ผู้วิจัยได้ทำการสรุปประเมินและประมวลผลออกมา จนเกิดองค์ความรู้ใหม่ (ตามภาพที่ 2) โดยได้รูปแบบรายงานบัญชี 6 ประเภท ที่ส่งผลให้การบริหารจัดการด้านบัญชีประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้คือ

Figure 2: The New Body Knowledge of the Principle of "Master" PARENT Model and Accounting Process
(Developed by Researchers)

1) สมุดบัญชีรายรับ

การบันทึกรายได้จากการบริจาค โดยการแยกออกเป็นแต่ละประเภทของการบริจาค และแหล่งที่มาของรายได้ของวัด คือ 1) รายได้จากการบริจาคงานบุญทางศาสนาประจำเดือน 2) เงินสังฆทาน 3) เงินรายรับงานพิธีต่างๆ 4) เจ้าภาพถวายค่าก่อสร้าง และ 5) ผู้รับบริจาค

2) สมุดบัญชีรายจ่าย

การบันทึกค่าใช้จ่าย โดยการแยกออกเป็นแต่ละประเภทของค่าใช้จ่าย และรายจ่ายประจำของวัด คือ 1) รายจ่ายประจำเดือน เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระทุกเดือน ประกอบด้วย ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าแก๊ส ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าน้ำมันรถ 2) ค่าใช้จ่ายในงานพิธีต่างๆ ที่จัดขึ้น 3) ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง และ 4) ค่าใช้จ่ายส่วนของพระสงฆ์ เช่น ค่าธรรมเนียมในการการทำวัตร ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายช่วยเหลือครอบครัว เช่น บิดามารดาป่วย

3) สมุดบัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคาร

การสรุปยอดเงินเข้าและเงินออกของบัญชีเงินฝากธนาคาร เพื่อตรวจสอบรายการเข้าออกในบัญชีธนาคารให้ตรงกับสมุดบัญชีรายรับและรายจ่าย

4) สมุดบัญชีทะเบียนสินทรัพย์ถาวร

การสรุปรายละเอียดของสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่ เพื่อการตรวจสอบควบคุมทรัพย์สินของวัดที่มีอยู่ ได้ลงบันทึกรายการถูกต้องครบ

5) สมุดบัญชีรายรับและรายจ่ายประเภทเดียวกัน

การทำสรุปยอดรายได้จากการบริจาคและค่าใช้จ่ายที่ตรงหมวดหมู่กัน เพื่อทราบว่าได้นำไปใช้จ่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค

6) สมุดบัญชีงบประมาณการเงินในอนาคต

การจัดทำรายละเอียดงบประมาณการเงินสดที่คาดการณ์ในอนาคต โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังที่เกิดขึ้นจริง มาเป็นตัวชี้ทางในการประมาณการอนาคต เพื่อเป็นแนวทิศทางการจัดสรรเงินสำรองไว้

จากหลักการและกระบวนการดังข้างต้นนี้ วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและรายงานทางการเงิน และได้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน สามารถนำไปใช้ในยุคต่อยุค ก่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และสันติสุข ในชุมชน รวมทั้งการนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปเป็นต้นแบบประยุกต์ใช้กับวัดไทยอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินโดยพุทธสันติวิธีของวัดไทย ในสหรัฐอเมริกา วัดชัยมงคลวราราม เมืองอ็อกเดน รัฐยูทาห์ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บริบท สภาพปัญหา และความต้องการต่อการบริหารจัดการ ด้านบัญชีการเงินของวัด และแนวคิด ทฤษฎี วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินตาม แนวศาสตร์สมัยใหม่ พบว่าไม่มีระบบบัญชี และไม่มีการออกแบบสร้างกระบวนการทำบัญชี ไม่มีการทำงบ รายงานทางการเงินและสรุปข้อมูลทางบัญชีที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังเช่น สมุดรายรับรายจ่าย เป็นต้น ทั้งนี้เพราะ การขาดบุคลากรที่ชำนาญทางด้านบัญชีเข้ามาดำเนินการอย่างจริงจัง และการที่พระสงฆ์และสาธุชน ที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับการฝึกอบรมทางบัญชี สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Singha Gul (2019) เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดไทยตามหลักสันติธรรมาภิบาล: ศึกษากรณี วัดท่าคอยนางอำเภอปรังคู้ จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า ไม่มีไวยาวัจกร ไม่มีคณะกรรมการดูแล ควบคุม และ จัดการเงินของวัด ไม่มีการจัดระบบบัญชี ไม่มีรูปแบบและกระบวนการจัดการการเงินของวัด นอกจากนี้การไม่มี อาสาสมัครให้การอบรมทางด้านบัญชีการเงินสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ngamtippa (2020) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการด้านการเงินเชิงพุทธบูรณาการของกลุ่มสตรีตำบลสวาย อำเภอปรังคู้ จังหวัด ศรีสะเกษ พบว่า ไม่มีคุณครูอบรมให้ความรู้ทางด้านการบัญชี ปัญหาของการบันทึกบัญชี ขาดการบันทึก ที่ต่อเนื่อง ไม่มีประสบการณ์การทำบัญชี

แนวคิด ทฤษฎีศาสตร์สมัยใหม่ การนำ หลักธรรมาภิบาล ทฤษฎีความเข้มแข็ง หลักการบริหารที่ดี และหลักการปฏิบัติการบัญชี จะสอดคล้องกับการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงินของวัด ซึ่งเน้นการเปิดเผย ข้อมูล โปร่งใส ตรวจสอบได้ ป้องกันความทุจริต และนำหลักกระบวนการบริหารมามีส่วนช่วยการพัฒนาบุคคล ให้มีทักษะและประสิทธิภาพในการบริหารและเป็นผู้ทำได้ดี รวมถึงหลักการปฏิบัติทางการบัญชีมาใช้ เพื่อให้ ทฤษฎีหลักการมีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น เพื่อไปสู่การสัมฤทธิ์ผล สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ของ Chunsom (2014) โครงการการศึกษาการบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย พบว่า การบริหารจัดการ ทางด้านการเงินของวัดควรยึดหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการที่ดี ในการบริหารจัดการ กรอบในการ กำกับดูแลที่ขาดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหารวัดสามารถที่จะดำเนินการได้สอดคล้องตามหลัก ธรรมาภิบาล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 หลักพุทธสันติวิธี ที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชี การเงินของวัด พบว่า การนำหลักธรรม สัจจัตถิ 3 มาเป็นแกนกลางตัวนำสำคัญมาใช้ผสมผสานกับหลักการ ทฤษฎีตามศาสตร์ใหม่ที่กล่าวข้างต้นนี้ โดยให้ได้หลักการและกระบวนการทำบัญชีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ด้านบัญชีการเงินของวัด ทั้งนี้เพราะ หลักสัจจัตถิ 3 หลักความประพฤติชอบประพฤติดังาม เป็นพื้นฐานเบื้องต้น ที่สำคัญของมนุษย์ ด้วย กายสัจจัตถิ (ทำดี) สัมมากัมมันตะ วชิสัจจัตถิ (พูดดี) สัมมาวาจา และมโนสัจจัตถิ (คิดดี) สัมมาทิฐิ คือ คุณธรรม ส่วนวชิสัจจัตถิและกายสัจจัตถิ รวมกันคือ จริยธรรม การที่มีความประพฤติทางกายและ วาจาดีงามเรียบร้อย รวมแล้วก็เป็นคนดีมีศีลธรรม ถ้าพุทธบริษัท 3 ประการนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ หลักสัจจัตถิ ธรรมนี้ จะเป็นแกนหัวใจสำคัญของการลงสู่การปฏิบัติการทางการบัญชี การมีระบบบัญชีที่ดีสมบูรณ์ แบบมีความน่าเชื่อถือเกิดขึ้น และการสร้างกระบวนการ ทำบัญชีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต อย่างตรงไปตรงมา

เปิดเผยวิธีการ ขั้นตอนและข้อมูลทางการบัญชีได้ จะทำให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และเกิดสันติสุข สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Singhagul (2019) เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดไทยตามหลักสันติธรรมาภิบาล: ศึกษากรณี วัดท่าคอยนางอำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่าหลักธรรม ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการด้านการเงิน ได้แก่ หลักสุจริต หรือ ธมฺมํ จเร สุจริตํ จงประพடுத்தธรรมให้สุจริต คือทำหน้าที่ให้สุจริต ทำงานให้สุจริต จงประพடுத்தธรรมให้สุจริต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านบัญชีการเงิน โดยพุทธสันติวิธีของวัด พบว่า การพัฒนาและนำเสนอหลักการ PARENT Model และกระบวนการบัญชี ที่มาดำเนินการได้สมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพราะ คณะสงฆ์ ได้เข้าร่วมในการจัดทำบัญชีตามกระบวนการทำบัญชีที่ได้ออกแบบไว้ โดยมีการสรุปการบัญชีที่เกี่ยวข้องต่างๆ และมีความรับผิดชอบมุ่งมั่นในการที่จะทำให้งานการสรุปบัญชีสามารถออกมาสำเร็จได้ โดยมีการนำกฎระเบียบทางภาษีของสหรัฐอเมริกา ที่มีการกำหนดแบบรายงานทางการเงินไว้ และได้มีการใส่ใจที่จะเรียนรู้ฝึกฝนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการบันทึกบัญชีตามเอกสารที่ทางวัดได้มีการจัดเก็บไว้เป็นอย่างดี โดยการเปิดเผยข้อมูลตามข้อเท็จจริงทั้งทางด้านรายได้และค่าใช้จ่าย โดยการทำบัญชีบนพื้นฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมาภิบาล นำไปสู่สันติสุข ความสามัคคีปรองดองกัน สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Singhagul (2019) เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดไทยตามหลักสันติธรรมาภิบาล: ศึกษากรณี วัดท่าคอยนางอำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า การนำหลักสันติธรรมาภิบาลมาใช้จะก่อให้เกิดสันติ มีความสงบสุข มีความเรียบร้อยปราศจากความขัดแย้งใดๆ ในวัด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนและสังคมของวัดท่าคอยนาง

สรุป

การดำเนินการตามหลักการ PARENT Model และกระบวนการทางบัญชี โดยนำหลักสุจริตธรรมเป็นแกนนำสำคัญ พร้อมด้วยหลักการ PARENT (Participation การมีส่วนร่วม, Accountability ความรับผิดชอบ, Regulation and Law กฎข้อบังคับและกฎหมาย, Efficiency ความมีประสิทธิภาพ, Knowledge ความรู้ และ Transparency ความโปร่งใส) รวมถึงกระบวนการทางบัญชี มาพัฒนาและนำเสนอใช้กับบริบทปัญหา และความต้องการของวัดชัยมงคลวราราม โดยได้รับความสนับสนุนและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากคณะสงฆ์และสาธุชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้กระบวนการจัดทำบัญชีและการจัดทำงบการเงินและสรุปบัญชีที่เกี่ยวข้อง ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย สามารถทราบรายได้จากการบริจาคและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นประจำเดือน งบการเงิน (งบดุลและงบกำไรขาดทุน) ได้มีการเปิดเผยข้อมูลภายในวัดให้สาธุชนรับทราบ การนำส่งงบการเงิน (งบดุลและงบกำไรขาดทุน) ทุกๆ 3 ปีให้แก่ Weber County เป็นการแสดงถึงความโปร่งใส ไม่ปกปิดข้อมูล และตรวจสอบได้โดยบุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ IRS เทียบเท่ากรมสรรพากร รวมทั้งช่วยให้เจ้าอาวาสและคณะกรรมการสงฆ์สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานของวัดอย่างถูกต้อง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามมาตรฐานที่รับรองของนักวิชาชีพ ก่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และความสามัคคีในหมู่คณะ นำไปสู่สันติภาพในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การจัดกลุ่มของนักบัญชี/CPA จากทั่วทุกรัฐในสหรัฐอเมริกา เป็นองค์กรศูนย์กลางในการเป็นอาสาสมัคร โดยมีการแบ่งเป็นแต่ละฝ่าย ในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา การฝึกอบรม ในการจัดทำบัญชี และการตรวจสอบรายงานทางการเงิน ของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

1.2 สมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ควรมีการเสนอนโยบายให้วัดไทยในสมัชชาสงฆ์ไทย มีการจัดทำรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกปี และมีการตรวจสอบจากผู้ชำนาญทางบัญชี เพื่อเป็นการรองรับเวลาที่ เจ้าหน้าที่ IRS ขอตรวจสอบงบการเงินของวัด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาคุณแลทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์ในการครอบครองทรัพย์สินของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

2.2 การศึกษาการนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปอย่างง่าย มาใช้ในการจัดทำบัญชีของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

2.3 การนำเสนอรายงานงบการเงินของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ที่เป็นสาขาของวัดในประเทศไทย เพื่อให้รับทราบฐานะทางการเงินและทรัพย์สินของวัดเป็นประจำรายเดือนและรายปี

2.4 การศึกษาระบบการบัญชีและกระบวนการทำบัญชี รายงานทางการเงินที่เป็นมาตรฐานรองรับได้ของทุกวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

References

- Chunsom, N. (2014). Buddhist Thai Temple's Financial Management: Congruence of Good Governance Principle. *Nida Development Journal*, 54(1), 116-119.
- CTU (2023). The Council of Thai Bhikkhus in the U.S.A. *Temple's Members*. Retrieved January 2, 2023, from <http://thectu.org>
- Gulick, L., & Urwick, J. (1973), *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- IRS Tax Exempt and Government Entities (Rev" 8-2015), *Tax Guide for Churches & Religious Organizations 501(C)(3), Catalog Number 21096G*, Department of the Treasury, (Internal Revenue Service: Publication 1828 (Rev"8-2015), p. 49.
- National Institute (2022). *Buddhism in the United States, Growth of Buddhist Groups*. Retrieved March 17, 2022, from [https://www.familysearch.org/en/wiki/Buddhism_in_the_United_States_\(National_Institute\)](https://www.familysearch.org/en/wiki/Buddhism_in_the_United_States_(National_Institute))
- National Office of Buddhism. (2022). *Anti-Corruption Education*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Ngamtippa, C. (2020). *The Guidelines for Financial Management Based on the Buddhist Integration of Women's Group, Sawai Sub-district, Prang Ku District Sisaket Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.

- Panajit, B. et al. (2002). *Successful Completion of the Mission of the Temple: A Case Study of Wat Suankhaew BanYai District, Nonthaburi Province*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Phraatikarn Phatthachaphong (Siribhaddo). (2017). A Vocation of Finance and Accountancy in Buddhism. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 4(1), 84–93.
- Phrakittiyanavides (Pradit YanaKitti). (2022). Abbot of Vajiradhammapadip Temple, *Interview*. September 22.
- Phrakru Srivitheschaimongkol (Suphat Methisuphato). (2022). Abbot of Wat Chaimongkol-vararam. *Interview*. March 20.
- Phraprombandit (Prayoon Dhammajitto). (2022). Abbot of Wat Prayurawongsawat Worawihan, *Interview*. November 28.
- Phraraddhammavides (Prasert Pandhura). (2022). Abbot of Wat Buddhanusorn, *Interview*. September 22.
- Singhagul, S. (2019). *Development of Financial Management of Thai Temple According to Peaceful Good Governance: A Case Study of Thakoyang Temple Prang Ku District Srisaket Province*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Sutthiprapa, W. (2022). *Accounting Principle and Procedure*. Retrieved July 1, 2022, from bunchee.bus.ubu.ac.th/Doc/ch01.doc
- UNESCAP. (2013). *What Is a Good Governance?* Retrieved April 9, 2022, from <http://www.unescap.org/pdd/prs/ProjectActivities/Ongoing/gg/governance.asp>